

ALEKSANDRA KRAUZE-KOŁODZIEJ

RZYM JAKO JEDEN Z GŁÓWNYCH CELÓW
SIEDEMNASTO- I OSIEMNASTOWIECZNEGO GRAND TOUR,
CZYLI ŚLADAMI PIERWSZYCH „BADACZY” PO ANTYCZNYCH
ZABYTKACH WIECZNEGO MIASTA – CZĘŚĆ 2Sprawozdanie z objazdu naukowego do Rzymu i okolic
w dniach 23-31 lipca 2012 roku

W dniach 23-31 lipca 2012 r. odbył się objazd naukowy do Rzymu i jego okolic zorganizowany przez Koło Starożytnicze Studentów KUL. Był to już drugi z kolei wyjazd badawczy przeznaczony dla pracowników, doktorantów, studentów oraz absolwentów KUL, a także osób spoza Uniwersytetu zainteresowanych starożytnością i jej recepcją. W lipcu ubiegłego roku odbył się pierwszy objazd, którego temat brzmiał: *Rzym jako jeden z głównych celów XVII/XVIII-wiecznego Grand Tour, czyli śladami pierwszych „badaczy” po antycznych zabytkach Wiecznego Miasta*¹. Tegoroczny wyjazd stanowił kontynuację rozpoczętych rok temu badań i pozwolił na rozwinięcie powyższego tematu. Celem wspólnych objazdów jest przede wszystkim poszerzenie zainteresowań badawczych ich uczestników poprzez przygotowanie prezentacji na wybrane tematy. Wyjazdy są również okazją do prowadzenia interdyscyplinarnej dyskusji zainspirowanej zwiedzanymi zabytkami Wiecznego Miasta. W przypadku studentów stanowią także okazję do poszerzenia i uzupełnienia wiedzy zdobywanej podczas studiów m.in. filologii klasycznej, historii, historii sztuki, których program nie obejmuje zagranicznych objazdów badawczych i nie umożliwia zestawienia

---

Mgr ALEKSANDRA KRAUZE-KOŁODZIEJ – doktorantka Instytutu Historii Sztuki KUL; adres do korespondencji – e-mail: o.krauze@wp.pl

¹ Sprawozdanie z zeszłorocznego objazdu zob. A. Ł u k a, *Rzym jako jeden z głównych celów siedemnasto- i osiemnastowiecznego Grand Tour, czyli śladami pierwszych „badaczy” po antycznych zabytkach Wiecznego Miasta. Sprawozdanie z objazdu naukowego do Rzymu w dniach 20-27.07.2011 r.*, „Roczniki Humanistyczne” 58-59 (2010-2011), z. 3, s. 243-249.

wiadomości teoretycznych z ich praktycznym przełożeniem, w przypadku doktorantów i pracowników naukowych zaś do rozbudowania warsztatu metodologicznego dzięki możliwości odwiedzenia bibliotek i muzeów Rzymu oraz zebrania materiałów do kolejnego objazdu, planowanego na rok akademicki 2012/2013.

Uczestnikami tegorocznego objazdu naukowego byli: dr Ewa Osek, Paulina Wiejak, Katarzyna Holc, Magdalena Bylina, Jerzy Fatyga, Arkadiusz Kołodziej. Kierownikiem i koordynatorem objazdu była, podobnie jak rok wcześniej, osoba pisząca niniejsze sprawozdanie. Podczas dziewięciodniowego pobytu każdy z uczestników zaprezentował wyniki badań nad wybraną przez siebie problematyką związaną z programem objazdu w postaci 15-20 minutowych komunikatów wygłaszanych *in situ*, przy odpowiadającym tematowi zabytkach. I tak, dr Ewa Osek przygotowała wystąpienie na temat kultury Etrusków oraz historii odkryć etruskich nekropolii na podstawie dwóch zachowanych kompleksów grobowców w Cerveteri i Tarkwinii, Paulina Wiejak przedstawiła historię i topografię Willi Hadriana w Tivoli, Katarzyna Holc omówiła historię Pałacu i Placu Weneckiego oraz Ołtarza Ojczyzny, Magdalena Bylina zaprezentowała rzymskie termy, Jerzy Fatyga – historię dwóch kościołów św. Piotra w Okowach oraz Bazyliki Santa Maria Sopra Minerva, Arkadiusz Kołodziej omówił zaś najważniejsze zabytki znajdujące się w zbiorach Muzeów Kapitolińskich.

Pierwszego dnia pobytu, po przyjeździe, uczestnicy zostali zakwaterowani w jednej z kamienic znajdujących się w samym centrum Rzymu, tuż obok stacji Termini, której taras służył w kolejnych dniach do wieczornych spotkań przy suto zastawionym stole, w czasie których dzielono się wrażeniami minionego dnia oraz toczono zażarte dyskusje poświęcone nie tylko tematyce starożytnej.

Późnym popołudniem udaliśmy się na pierwszy wspólny spacer po okolicach dworca Termini oraz dzielnicy San Lorenzo, połączony z prezentacją ogólnej tematyki objazdu oraz jego programu, a także przygotowanym przez Aleksandrę Krauze-Kołodziej komunikatem na temat XVII i XVIII-wiecznych intelektualistów europejskich, którzy za cel swoich podróży obrali Rzym. Zwiedziliśmy również wzniesioną przez cesarza Konstantyna na początku IV wieku, a później wielokrotnie przebudowywaną Bazylikę św. Wawrzyńca za Murami. Pierwszy dzień zakończyła wspólna kolacja.

Kolejny dzień pobytu rozpoczęliśmy od zwiedzenia, znajdującej się nieopodal naszego miejsca zamieszkania, Bazyliki Matki Bożej Większej, inaczej zwanej Bazyliką Matki Bożej Śnieżnej, jednej z bazylik papieskich Rzymu. Następnie udaliśmy się wspaniałą Via Cavour w stronę Forum Romanum. Po drodze udało nam się zwiedzić trzy kolejne zabytkowe kościoły: Bazylikę św. Praksedy, jeden z najstarszych kościołów w Rzymie, słynący m.in. ze wspaniałego zespołu mozaik bizantyńskich znajdujących się w kaplicy św. Zenona, następnie Bazylikę św. Pudencjany, kryjącą pierwszą z zachowanych mozaik absydalnych chrześcijańskiego Rzymu, oraz Bazylikę św. Piotra w Okowach z przechowywanymi w nim łańcuchami, w które zakuty

miał być św. Piotr, oraz monumentalnym nagrobkiem papieża Juliusza II dłuta Michała Anioła ze słynnym posągami Mojżesza.

Zmęczeni wzrastającym upałem i świadomi ogromnej liczby miejsc, jakie pozostały nam tego dnia do zwiedzenia, udaliśmy się na prawdziwą włoską *caffè* do jednego ze słynnych barów znajdujących się tuż przy Forach Cesarskich. Po krótkim odpoczynku postanowiliśmy dostać się na Forum Romanum, czyli główne polityczne, religijne i towarzyskie centrum starożytnego Rzymu. W Kurii Julijskiej, w której w czasach rzymskich odbywały się posiedzenia senatu, mogliśmy podziwiać niezwykle wystawę starożytnych wyrobów ze szkła, która zachwyciła nas nie tylko pięknem i precyzją wykonania poszczególnych obiektów, ale także niezwykle trafnym sposobem wyeksponowania zachowanych zabytków. Idąc słynną Via Sacra, Świętą Drogą, którą niegdyś podążały oficjalne orszaki triumfalne i procesje, dotarliśmy najpierw na Palatyn, gdzie obejrzelśmy pozostałości pałaców cesarskich oraz willi dostojników, a także bogate zbiory rzeźby rzymskiej znajdujące się w Muzeum na Palatynie, później zaś, mijając monumentalny Łuk Konstantyna Wielkiego, zwiedziliśmy Kolozeum. Następnie, idąc Viale dei Fori Imperiali, oglądaliśmy pozostałości forów zbudowanych przez kolejnych cesarzy. Naszą uwagę przykuło szczególnie Forum Trajana, zaprojektowane przez Apollodora z Damaszku, z relikwiami monumentalnej hali targowej oraz dwóch bibliotek, greckiej i rzymskiej, a także znajdującą się między nimi Kolumną Trajana, upamiętniającą zwycięstwo cesarza nad Dakami.

Po obejrzeniu znajdujących się na Placu Weneckim Pałacu Weneckiego oraz Ołtarza Ojczyzny udaliśmy się na pierwszy wspólny obiad *all'italiana*. Posileni włoskimi specjałami, ruszyliśmy w dalszą drogę, słynącą dziś z najbardziej ekskluzywnych butików ulicą Via del Corso. Skręcając w boczne uliczki, dotarliśmy do Fontanny di Trevi, Panteonu oraz kościoła Santa Maria Sopra Minerva. Idąc dalej i mijając kolumnę Marka Aureliusza, doszliśmy najpierw do Placu Hiszpańskiego z górującymi nad nim Schodami Hiszpańskimi, a następnie do Piazza del Popolo, znajdującym się przy północnej bramie starożytnych murów Aureliana, zwanej Porta Flaminia, ostatniego z miejsc odwiedzanych przez nas w tym dniu.

Kolejny dzień objazdu spędziliśmy poza Rzymem. Postanowiliśmy udać się do znajdującego się nieopodal Rzymu Tivoli – siedziby podmiejskich willi najbogatszych Rzymian. Miejsowość ta, najbardziej jest jednak znana ze znajdującej się tu letniej rezydencji cesarza Hadriana. Po wielogodzinnym zwiedzaniu rozległego kompleksu pałacowego, zmęczeni powróciliśmy do Wiecznego Miasta, by wspólnie udać się na kolację.

Kolejny dzień rozpoczęliśmy od zwiedzania zbiorów Muzeów Watykańskich oraz Bazyliki św. Piotra. Następnie, mijając Zamek Anioła, będący pierwotnie grobowcem rodziny cesarza Hadriana, udaliśmy się do położonej niedaleko jednej z najpiękniejszych dzielnic Rzymu – Trastevere (Zatybrza), gdzie po zwiedzeniu Bazyliki Najświętszej Marii Panny na Zatybrzu zjedliśmy obiad w jednej ze słynnych tawern, których historia sięga XIII wieku. Po południu udaliśmy się na zwiedzanie Muzeów

Kapitolińskich. Udało nam się zobaczyć nie tylko wspaniałe zbiory Muzeów, ale również odbywającą się w tym czasie wystawę poświęconą portretowi rzymskiemu. Po wielogodzinnym zwiedzaniu udaliśmy się w stronę dworca Termini, zwiedzając po drodze Termy Dioklecjana, na których dawnym terenie obecnie mieści się oddział Muzeum Miasta Rzymu.

Chcąc odpocząć nieco od upału i zgiełku Wiecznego Miasta, kolejne dwa dni spędziliśmy poza nim, odwiedzając w piątek tzw. Castelli Romani, miejscowości znajdujące się na południowy-wschód od Rzymu, które słyną ze swoich wspaniałych winnic, w sobotę zaś wspaniałe zachowaną nekropolię etruską w Cerveteri, gdzie ogromne wrażenie zrobiły na nas bardzo dobrze zachowane etruskie tumulusy.

Niedzielne przedpołudnie postanowiliśmy spędzić zwiedzając wspaniałe rzymskie bazyliki: Bazylikę św. Pawła za Murami, katedrę Rzymu, czyli Bazylikę św. Jana na Lateranie oraz znajdujące się nieopodal miejsce przechowywania przywiezionych z Jerozolimy przez św. Helenę, matkę Konstantyna Wielkiego, relikwie Krzyża Świętego, czyli Bazylikę Santa Croce in Gerusalemme. Po południu zaś, w czasie wolnym, udaliśmy się na wspólny spacer oraz zakupy pamiątek z Wiecznego Miasta.

Przedostatniego dnia objazdu, ponieważ był to poniedziałek i wszystkie rzymskie muzea były zamknięte, pojechaliśmy do oddalonego ok. 30 km od stolicy portu w Anzio. Starożytna miejscowość Antium była popularnym miejscem wypoczynkowym rzymskich patrycjuszów. Pozostałości ich willi, a także letniej rezydencji Nerona oraz zbudowanego przez niego portu można podziwiać do dziś. Po ich zwiedzeniu postanowiliśmy resztę dnia spędzić na wypoczynku nad morzem, kończąc tym mile spędzonym dniem objazd Rzymu.

Tegoroczny wyjazd był bardzo udany, ponieważ zdołaliśmy połączyć zwiedzenie zarówno dużej liczby zabytków w Wiecznym Mieście, jak i poza nim. Przygotowane przez uczestników prezentacje ukazywały wybrane przez nich tematy w interdyscyplinarnym świetle, pozwalając tym samym na ciekawe dyskusje. Owocem zeszłorocznego objazdu była zorganizowana w dniach 16-22 listopada 2011 r. na parterze Collegium Norwidianum wystawa fotografii wykonanych przez uczestników objazdu pt. *Urbs Aeterna oczami filologów klasycznych*, której zwieńczeniem było specjalne posiedzenie Lubelskiego Koła Polskiego Towarzystwa Filologicznego poświęcone multimedialnemu sprawozdaniu z objazdu. Także po tegorocznym objeździe planowane są ciekawe inicjatywy, które pozwolą na zaprezentowanie jego wyników badawczych oraz promowanie zainteresowania starożytnością wśród innych studentów i pracowników naszego Uniwersytetu, a także poza nim.